

Néhány 1999. évi dél-dunántúli felszínmozgás rövid bemutatása a problémakör felismeréséhez és szakszerű kezeléséhez

Kraft János geológus - MGSZ Dél-dunántúli Területi Hivatala

Az I. Országos Partfal Konferencián általános ismeretetés történt a Magyar Geológiai Szolgálat Területi Hivatala részéről 1997-ben, a régióban jelentkezett mozgásokra alapozottan. Elsősorban az 1992-96. években lezajlott jelentősebb események alapján megszerzett tapasztalataink rövid összegzésére került sor. Következtetéseink keretében jeleztük, hogy a káresemények számának látványos csökkenése nem várható, mivel az adott természeti környezethez csak részleteiben alkalmazkodó emberi tevékenység alapvetően hozzájárul ahhoz, hogy újabb mozgások jelentkezzenek. Javasoltuk a felszínmozgásos területek felvételezését és a kialakult mozgások mindegyikének szakszerű megismerését, mivel minden esemény magában hordoz olyan jellegzetességet – akár egyediséget is –, amelyeknek dokumentálása nem lehet haszontalan tevékenység a jövőbeni területfejlesztésekhez.

Az elmúlt hónapokban ismertté vált események bizonyítják korábbi helyzetértékelésünk valóságát, hiszen az utóbbi két évben tovább növekedett azon települések száma, ahol felszínmozgásos jelenségek mutatkoztak. Mozgások előfordulási helye, nagysága és veszélyeztetésének mértéke szélsőségesen változott, de majd minden esetben szakszerű feladatot vagy megoldandó problémát jelentett az érintetteknek. Látványos vagy inkább katasztrófaszerű felszínmozgások mellett olyanok is megmutatkoztak, amelyek jelenleg csak a későbbi nagyobb – jövőben várható – események előjeleként értelmezhetők. Utóbbiak félreérthetetlen figyelmeztetést jelentenek épített környezetünknek, hogy előbb-utóbb e problémával fognak majd szembesülni. Mozgások jelentősebb hányada a már korábban megindult folyamat folytatódása vagy a régebbiek felújulásának formájában történt. Néhányuk viszont olyan helyszínen jelentkezett, amelyek újabb területek felszínmozgás veszélyességére hívja fel a figyelmet. Adott természeti környezetben (geológia,

geomorfológia stb.) általunk függetlenül jelentkező hatások (csapadék, fagy stb.) mellett az emberi jelenlét (építés, földművelés stb.) határozza meg a mozgások többségét, így a csak szakirányú szemrevételezésekre alapozott előrejelzések bizonytalan jóslásoknak is tűnhetnek. Mindezek ellenére érdemes néhány újabb kialakult mozgásos helyszínt részletesebben vizsgálni – ahol a mozgások lezajlottak vagy megindulásukat követően időlegesen megállapodtak – annak céljából, hogy megismerjük kialakulásukat, fejlődésüket és lezajlásukat. Elsősorban a szakszerű veszélyelhárításhoz, a mozgásveszélyt figyelembevevő és ahhoz alkalmazkodó tervek (településszerkezet, szabályozás, építés, nyomvonalas létesítmények stb.) összeállításához szándékozunk olyan segítséget adni a bemutatásra kerülő esetekkel, amelyek előkészítik annak lehetőségét, hogy a közeli jövőben mindenütt egységes szempontok érvényesülhessenek a veszélyelhárításban és a káresemények megelőzésében.

Felszínmozgás veszélyesség és a veszélyeztetés szakszerű kezelésének szükségességét, avagy a felismerés fontosságának bizonyítására csak egy igen rövid időszak eseményei – friss élményeink – közül válogattunk. Így érthető, hogy a példaként bemutatott helyeken részletező vizsgálatok nem álltak rendelkezésünkre, de ennek ellenére olyan törvényszerűségeket lehetett mindenütt rögzíteni, amelyek már a mozgások megtörténte előtt is adottak voltak és ezek alapján nem lehet csak a véletlennek vagy a szélsőséges időjárás következményeként értékelnünk a bekövetkezett eseményeket. Az 1999. év első hónapjaiban lezajlott mozgások – megítélésünk szerint – nemcsak az érdekelteknek, hanem a kívülállókknak is olyan tanulságokkal szolgálnak, amelyeket a jövőben saját feladataik megoldásakor kellő körültekintés esetén hasznosíthatnak. Ennek céljából mutattuk be a hetvehelyi, kaposvári, pécsi és simonfai mozgásokat ábrákkal és fotókkal.

A hollóházai földmozgások földtani okai

Dr. Zelenka Tibor geológus - MGSZ — Trauer Norbert - hidrogeológus KEVITERV Plusz Kft.

Hollóháza területéről már 1912. óta vannak feljegyzések jelentős felszínmozgásokról. Az 1960-as évektől számos tanulmány, szakvélemény készült (UVATERV, FTV, stb.), melyek fúrásos vizsgálatokkal támasztották alá, hogy a felszínmozgások oka a magas illit-montmorillonit tartalmú riolituffák és agyagok dőlt helyzete és azok vízerzékenysége,

1999. március elején a hirtelen hóolvadás hatására, ami nagy mennyiségű csapadékkal párosult, Hollóháza belterületén egyszerre három területen:

- É-on a Dózsa Gy. u - Kossuth L. u;
- Ny-on a római katolikus templom mellett;
- DNy-on az óvoda melletti hegyoldalon nagy területi kiterjedésű és jelentős mértékű suvadások, rétegcsúszások következtek be.

A felszínmozgásos területeken csúszások, felszíni felszakadások, a folyamatosan táguló repedések, nyírási zónák nagy károkat okoztak a közművekben (pl. egy nap alatt háromszor szakadt el ugyanaz az ivóvízvezeték), utakban, lakóépületekben. Ezek miatt az első